

несу, що у сукупності дає позитивний інноваційний результат, а наступні покоління будуть більш схильними до інновацій.

Світова фінансова криза 2008 р. призвела до уповільнення темпів економічного зростання більшості країн. Світова економіка знаходиться у стані спаду і, відповідно до теорії економічних циклів, депресія розтягнеться до 2020 рр. Але, технології нового покоління (нанотехнології, біотехнології і генна інженерія, екологічні джерела енергії, комп'ютерні технології тощо) розвиваються, сьогодні мова йде про нове якісне зростання їх ринку і доступність більшому колу споживачів. Комерційне запровадження інноваційних продуктів повинно початися вже у 2015—2020 рр. Цей час є сприятливим для введення інноваційних процесів з метою підняття економіки.

УДК 336.71:657

А. В. Максимова,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту підприємницької діяльності, Криворізький економічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ВИКОРИСТАННЯ ЗВІТНОСТІ БАНКІВ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ ОЦІНКИ ОПЕРАЦІЙНОГО РИЗИКУ БАНКІВСЬКИХ ІННОВАЦІЙ

Оптимізація методів і технологій управління ризиками в банках стала однією з основних передумов набуття конкурентної переваги, залучення клієнтів і збільшення прибутковості банківського бізнесу. Пошук оптимального співвідношення «ризик-дохідність» із суто наукової роботи перетворився у реальіі повсякденного життя. Стрімке збільшення обсягів банківських операцій, розширення спектру банківських послуг, поява інноваційних банківських продуктів привертає більше уваги науковців і менеджерів банків до проблем використання сучасних методів і технологій управління операційними ризиками комерційного банку.

Операційні ризики за типом вимірювання можна поділити на такі групи: 1) зменшення вартості активів — безпосереднє зменшення вартості активів у результаті крадіжки, шахрайства, несанкціонованих або кредитних/ринкових збитків у результаті опе-

раційної діяльності банку; 2) втрата ресурсів — платежі та списання коштів у рамках операцій з неправильними контрагентами, які (кошти) не були повернені; 3) компенсації — платежі (включаючи відсотки) клієнтам як компенсація; 4) юридичні зобов'язання — платежі (включаючи відсотки) клієнтам як компенсація, витрати, пов'язані із судовими розглядами та інші юридичні платежі; 5) втрата або пошкодження активів — безпосередня втрата вартості фізичних активів у результаті певних обставин; 6) регуляторні вимоги та комплайєнс (нормативно-правова відповідальність), податкові втрати — штрафи та інші обов'язкові платежі в результаті порушення нормативних актів, штрафи за приписами податкових органів та інші втрати, пов'язані з неправильним регулюванням власних податкових платежів та порушеннями правил податкового обліку в результаті помилок операційного характеру [2]. Під час реалізації банківських інновацій є загроза якісних операційних втрат банку: втрата якості послуг і обслуговування, і подальша втрата клієнтів, недоотримання запланованих доходів, втрата якості внутрішніх банківських процесів, які призводять у подальшому до додаткових видатків, втрата репутації, призупинення надання клієнтам нової банківської послуги.

При визначенні рівня операційного ризику банку, на нашу думку, необхідно визначити ряд індикативних показників на основі даних статистичної звітності банків, яка є загальною для всіх банків. Така інформація формується відповідно до Правил організації статистичної звітності, що подається до НБУ [3]. Проаналізувавши наявні форми статистичної звітності, можна зробити висновок, що основними формами, які можна використати для визначення базових індикативних показників операційного ризику комерційних банків, є такі форми: №200 «Звіт про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу», №363 «Звіт про цінні папери, емітовані банком, іншу заборгованість, похідні фінансові інструменти, доходи та витрати банку (за класифікаторами контрагентів і рахунків)», №381 «Довідка про залучені кошти та їх залишки на кореспондентському рахунку», №401 «Дані про операції, які здійснені із застосуванням платіжних карток, емітованих для клієнтів банку», №402 «Дані про операції, які здійснені із застосуванням платіжних карток через власну інфраструктуру банку», №403 «дані про кількість емітованих (розповсюджених) платіжних карток для клієнтів банку та технічні засоби, що використовуються під час здійснення операцій із їх застосуванням», № 606 «Звіт про формування банками резерву за простроченими та сумнівними до отримання нарахованими дохо-

дами», №410 «Звіт про кількість клієнтів банку та кількість відкритих клієнтами рахунків», №406 «Звіт про кількість програмно-технічних комплексів самообслуговування (ПТКС), що належать банку на праві власності або інших речових правах, та обсяги переказів коштів, які здійснюються за їх допомогою», №404 «Дані про збитки банку, держателів платіжних карток і торговців через незаконні дії/сумнівні операції з платіжними картками».

Визначені індикатори операційного ризику можна класифікувати залежно від виду банківських операцій на такі, що пов'язані з: 1) обслуговуванням клієнтів; 2) діяльністю банку та його власними операціями. Найбільш значущими, на наш погляд, є такі індикатори: збитки через незаконні дії/сумнівні операції з платіжними картками; сума фінансових операцій за внутрішньодержавними платіжними системами та міжнародними платіжними системами (операції з отримання готівки — операції, які здійснені із застосуванням платіжних карток, емітованих для клієнтів банку); сума фінансових операцій за внутрішньодержавними платіжними системами та міжнародними платіжними системами (безготівкові платежі — операції, які здійснені із застосуванням платіжних карток, емітованих для клієнтів банку); сума фінансових операцій за внутрішньодержавними платіжними системами та міжнародними платіжними системами (операції з отримання готівки, безготівкові платежі — операції, які здійснені із застосуванням платіжних карток через власну інфраструктуру банку); кількість випадків і суми недорезервованих коштів під час контролю за щоденними залишками, сплачені штрафи за виявлені НБУ порушення, сума заборгованості за простроченими та сумнівними до отримання нарахованими доходами за операціями на міжбанківському ринку, за операціями з клієнтами.

Список літератури

1. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 19.03.2003 р. № 124 (зі змінами та доповненнями). — Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.

2. *Дмитрова С.О.* Моделювання оцінки операційного ризику комерційного банку: [Монографія] / О.С.Дмитрова, К.Г. Гончарова, О.В. Меренкова та ін. / За заг. ред. С.О. Дмитрової — Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. — 264 с.

3. *Кіндрацька Л.М.* Бухгалтерський облік в комерційних банках України. — К.: КНЕУ, 1999. — С. 6—29.

4. Управління банківськими ризиками: Навч. посіб. / Л.О. Примостка, П.М. Чуб, Г.Т. Карчева та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л.О. Примостки. — Вид. 2-ге, без змін. — К.: КНЕУ, 2009. — 600 с.